

Er kan niet zomaar worden gesproken over 'de' effecten van evenementen. Een analytische en kritische blik is altijd noodzakelijk. De impact kan aanzienlijk zijn, zeker bij grote evenementen. De bestedingen van het toegenomen aantal bezoekers en de investeringen van bedrijfsleven en overheid betekenen in veel gevallen een injectie in de lokale economie. Ook het imago, de beeldvorming, de fysieke omgeving en zelfs de sociaal-culturele identiteit van de regio kunnen veranderen door een evenement. Toch legt de kip ook minder gouden eieren. De economische baten kunnen, indien de alternatieven in rekening worden gebracht, lager zijn dan oorspronkelijk gedacht, het regionale imago kan schade ondervinden door het evenement en de leefbaarheid kan onder druk komen te staan. Precies daarom is een goede procesplanning, inclusief anticipatie en 'follow-up', waarbij rekening wordt gehouden met alle mogelijke gewenste en ongewenste effecten, een absolute prioriteit.

Jeroen Bryon is assistent aan het Instituut voor Sociale en Economische Geografie aan de Katholieke Universiteit Leuven en promoveert op het onderwerp 'Management van toeristische effecten in historische steden: instrumenten voor toeristische impactmeting'.

Literatuurselectie

Andersson, T.D. (1999) Impact analysis of events from an economic point of view. In: Andersson, T.D. et al. (eds.) *The impacts of mega events. Östersund: ETOUR*, pp.37-46.

Dwyer, L. et al. (2000) A framework for assessing 'tangible' and 'intangible' impacts of events and conventions, in: *Event Management*, pp. 175-189.

Getz, D. (1997) *Event management & event tourism*. New York: Cognizant Communication Corporation.

Getz, D. (1999) The impacts of mega events on tourism: strategies for destinations. In: Andersson, T.D. et al. (eds.) *The impacts of mega events. Östersund: ETOUR*, pp.5-32.

Jókovi, E.M. (1996) *Inkomen en uitgaan: over economische effecten van vrijetijd voor stedelijke ontwikkeling*. Tilburg: Tilburg University Press.

Toerisme Vlaanderen (1998) *Een evenementenfonds voor Vlaanderen? Brussel: Toerisme Vlaanderen*.

And the winner is...

Sydney en de Olympische Spelen

Hoe bepaal je het succes van grote internationale evenementen als een Formule 1-race, een kunstbiënnale, of een internationaal filmfestival? Criteria hiervoor zijn divers: de economische invloed op een stad, de bevordering van het internationale profiel of de invloed van het evenement op de levenskwaliteit van de inwoners van de organiserende stad. Sydney ging in het jaar 2000 voor het ultieme internationale evenement. Een evaluatie van de Olympische Spelen.

JOHN GRECH

Iedere benadering om het succes van een evenement te bepalen heeft haar voor- en nadelen. Een volledige evaluatie zou elk aspect moeten behandelen. Dit ligt echter ver buiten het bestek van dit artikel. Het onderstaande is niettemin een poging om een overkoepelend beeld te geven dat deels berust op persoonlijke gesprekken en indrukken. Hoewel sommige lezers dit artikel misschien te fragmentarisch of eclecticisch zullen vinden, zullen anderen er wellicht een kern van waarheid in herkennen die voortkomt uit hun professionele, intellectuele of zelfs persoonlijke ervaring.

Economisch succes

Een economische analyse van een evenement als de Olympische Spelen levert kwantitatieve cijfers op die een dergelijke analyse een zekere objectiviteit geven en, mits geloofwaardig uitgevoerd, zelfs een zekere onafhankelijkheid verlenen. In economische zin zijn de Olympische Spelen van Sydney een succes geworden. De investeringen in de stad, zowel door overheid als bedrijfsleven, stegen in de aanloop naar de Olympische Spelen tot grote hoogten. Bovendien vond de voorspelde post-olympische recessie niet plaats. Dat de Olympische Spelen werkelijk een economisch succes zijn geworden blijkt uit het volgende voorbeeld. Enkele maanden voorafgaand aan de Olympische Spelen werd een nieuw btw-tarief ingevoerd. De gevolgen hiervan zijn pas na negen maanden in de vorm van economische stagnatie voelbaar. De Olympische Spelen hebben dus volledig compenserend gewerkt. Echter, wie verder kijkt en zich afvraagt wie dan precies geprofiteerd heeft van deze welvaart kan concluderen dat de grote aannemersbedrijven en de 'mediatycoons' de grote winnaars zijn. Wat de economische opleving voor de 'gewone' Australiër heeft opgeleverd, is moeilijk te bepalen. Dat het 'Stadium Australia', het uit private middelen gefinancierde centrale Olympische complex, zes maanden na de Olympische Spelen op de rand van het faillissement staat is veel makkelijker vast te stellen. De federale overheid zou, gesteund door de belastingbetalers van New South Wales, nog jaren in het complex moeten blijven investeren om het vertrouwen van de 'gewone' Australiërs, die het complex door middel van aandelenuitgifte gefinancierd hebben, te behouden. Deze situatie staat in schril contrast met het Sydney Opera House. Ook een gebouw dat enorm hoge constructiekosten met zich meebracht, maar dat zichzelf al vier keer had terugverdiend nog voordat de eerste noot gespeeld was. De lering die hieruit getrokken kan worden is dat, tenzij er om de openbare gelden te beschermen zorgvuldig is onderhandeld over de contracten, grote privaat gefinancierde projecten als sportfaciliteiten, transportfaciliteiten, wegen, gevangenissen, ziekenhuizen en scholen uiteindelijk meer geld kosten dan oorspronkelijk werd gedacht. Gelden die door de belastingbetaler opgebracht moeten worden.

Internationaal profiel

Sommigen zullen beargumenteren dat de voordelen van een evenement als de Olympische Spelen niet gemeten kunnen worden in geld alleen. Dat de Olym-

pische Spelen het internationale profiel van Sydney en de goede naam van Australië versterkt hebben, is voor hen net zo van belang. Een uitstekend voorbeeld van zo'n 'internationaal uithangbord' is het Sydney Opera House, dat inmiddels is uitgegroeid tot een internationaal erkend symbool en als een van de meest fantasierijke gebouwen ter wereld de stad een elegante skyline verleent. Of Stadium Australia zich ook tot zo'n symbool kan ontwikkelen is de vraag. Wat waarschijnlijker lijkt is dat de Olympische Spelen in Sydney vooral herinnerd zullen worden aan het feit dat ze de cirkel van hype en teleurstelling, die de Olympische Spelen geteisterd heeft sinds de tragisch verlopen Olympische Spelen van München in 1972, doorbroken hebben. Anders dan de chaos en economische rampen die Barcelona en Mexico Stad kenden, suggereren vele mensen die ik gesproken heb en de vele rapporten die ik gelezen heb dat de Olympische Spelen positief gewerkt hebben. De criminaliteit was lager, mensen leken gelukkiger, auto's werden van de straten verbannen en het Internationaal Olympisch Comité (IOC) gaf meer dan 200.000 Australische dollars aan huisvesting voor daklozen tijdens de Spelen. Zelfs het onbetrouwbare openbaar vervoerssysteem functioneerde eindelijk goed. Bovendien was het een groot feest. Het klinkt allemaal te mooi om waar te zijn.

Perspectief van de burger

Toch waren de meeste mensen die ik ken voordat de Spelen begonnen sceptisch en een paar van hen verlieten de stad al voordat het spektakel begon. Desalniettemin moesten ze zes jaar

lang eindeloze bouwputten, renovaties, en vernieuwingen van voetpaden tot telefoocellen verduren. Als de plek die we ons thuis noemen, de plek is waar we ons het meest op ons gemak voelen, zoals Witold Rybczynski stelt, dan is de trieste waarheid dat in de jaren negentig Sydney voor het merendeel van de inwoners verre van een thuis betekende. Was een feest dat drie weken duurde dat allemaal waard? Daar is moeilijk achter te komen. Wat ook lastig te achterhalen valt, is welke effecten de Olympische Spelen sorteren op de burgerrechten, iets dat op het eerste gezicht niets met het evenement te maken schijnt te hebben. Ik refereer hier aan de nieuwe 'Defence Legislation Amendment (Aid to Civil Authorities) Act 2000' die de federale overheid de mogelijkheid geeft het leger in te schakelen met de opdracht om met scherp te schieten als een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid de dagelijkse gang van zaken verstoort of dreigt te verstoren. Deze wet werd gerechtvaardigd met het argument dat de Olympische Spelen een 'vergrote kans op terrorisme' met zich mee zouden brengen. Het ligt er echter dik bovenop dat deze wet eigenlijk bedoeld is ter voorkoming van protestacties, zoals die plaatsvonden tijdens de onderhandelingen van de World Trade Organization in Melbourne in de periode net voor de Olympische Spelen. In de achterhoofden van Australische politici groeit de angst dat een radicale politieke groep, zoals bijvoorbeeld de ontevreden 'indigenous people', op een gegeven moment het recht in eigen handen neemt in plaats van passief het beleid en de houding van de regering te accepteren.

Tegelijkertijd nam de regering van New South Wales een wet aan die het de politie en andere autoriteiten mogelijk maakt om mensen van elk willekeurig deel van de stad te verwijderen, ongeacht de reden die daaraan ten grondslag ligt. Dat kunnen zwervers zijn, maar ook bijvoorbeeld mensen die protesteren. Deze wet zal in 2003 opnieuw worden bekeken, maar je kunt erop rekenen dat de uitkomst van die revisie zal hangen van het aantal protestacties dat in de tussentijd tegen deze wet gehouden wordt. Het lijkt erop dat de politie de Olympische Spelen gebruik heeft als een dekmantel om deze wet erdoor te krijgen en om de overheid ervan te overtuigen dat ze alleen door een totalitaire aanpak de veiligheid kan garanderen.

Slechts een heel klein deel van deze ontwikkelingen was onderwerp van discussie op lokaal, nationaal of internationaal niveau. En dat terwijl het burgerlijk recht om de openbare ruimte te gebruiken als gevolg van de Olympische Spelen ernstig werd uitgehold. Ondanks dat zulke strenge, en potentieel gevaarlijke, maatregelen niet direct het gevolg zijn van de Spelen, het IOC schrijft zulke wetten namelijk niet voor, is het duidelijk dat grote evenementen als de Olympische Spelen door regeringen en autoriteiten aangegrepen worden om de politie verregaande macht te geven. Onder normale omstandigheden was dit nooit gebeurd. Dit is een van de meer ontvruisende lessen die uit het evenement in Sydney getrokken kunnen worden.

'Olympic spirit'

Misschien is er daarom wel iets voor te zeggen dat het IOC in de toekomst gaststeden vraagt om gedetailleerde informatie omtrent de wetgeving die ze in verband met de Spelen willen veranderen. Peking schopt het nooit verder dan kandidaat vanwege de situatie van de mensenrechten, en het is daarom zeker legitiem om te kijken naar hoe de autoriteiten van andere potentiële gaststeden de Spelen zo veilig mogelijk willen laten verlopen. Als er kanttekeningen geplaatst moeten worden bij regeringen die wetten aannemen zoals dat in Sydney gebeurd is, zal het IOC dit zeker niet doen. De reden hiervoor is dat veel grote sponsors van de Olympische Spelen profiteren van zulke wetgeving. Een deel van het probleem is dat

De commercie neemt bezit van de straat (Bron: Barry Stewart)

Australië, net zoals veel andere westerse landen, zich kan verschuilen achter een indrukwekkende staat van dienst op het gebied van de mensenrechten.

Omdat de autoriteiten in Sydney weten hoe de media functioneren en welke invloed deze hebben, zouden ze in de praktijk echter nooit het leger te hulp hebben geroepen. Dit zou namelijk veel negatieve publiciteit opleveren. Het is eerder de aanwezigheid van zulke reservemachten die mensen ervan weerhoudt om hun mening te uiten, te protesteren of eenvoudigweg de stad te bewonen. Dit verklaart misschien waarom de meeste protestacties tegen de Olympische Spelen op zo weinig steun van de 'gewone' bevolking konden rekenen.

Maar wetgeving alleen was voor de autoriteiten niet genoeg om de tegengeluiden een halt toe te roepen. In samenwerking met het pr-bureau Hill & Knowlton, Murdoch's News Ltd, het tv-station Channel Seven en andere Australische media werd een door het IOC gedirigeerde publiciteitscampagne opgezet die de bevolking van Sydney, of wat daar van over was, te overtuigen van het feit dat de Olympische Spelen geweldig zijn. Door een advertentiecampagne met het motto 'Let's do it for the Olympic spirit' moesten de inwoners van Sydney de smaak te pakken krijgen en klaarblijkelijk werden andersdenkenden belachelijk gemaakt.

Loden ballon

De enige succesvolle verstoring van het bovengenoemde media-imago kwam van de 'Aboriginal Tent Embassy'. Iedere overheidsinstantie heeft geprobeerd de ambassade te verwijderen. En hoewel de conservatieven het niet wilden geloven, bleek wederom dat de Aboriginals betere overlevers zijn. Ze boden weerstand aan elke poging om de ambassade te sluiten. De overheid besepte dat de Aboriginals op de sympathie van de bevolking konden rekenen en dat iedere poging om de ambassade met geweld te verwijderen zou uitlopen op een ramp vergelijkbaar met de catastrofe die zich in 1989 op het Plein van de Hemelse Vrede in Beijing voltrok. De federale overheid en de heersende klasse moeten het nog tot zich laten doordringen dat de enige manier waarmee de ambassade opgeheven kan worden het sluiten van een verdrag tussen de Australische regering en de oorspronkelijke bewoners is.

Helaas is het blijven van de ambassade van de Aboriginals de enige overwinning. Maar zij zijn dan ook een speciaal geval. Bijna iedereen in Sydney is te goed op de hoogte om niet te weten dat de Aboriginals in hun gelijk staan. Zij genieten dan ook sympathie. Helaas kan dit niet gezegd worden van de daklozen, van de fietsers van 'Critical Mass', of van anderen die geprobeerd hebben de straten te heroveren op de auto en die het liefst zouden zien dat Sydney een stad voor mensen blijft, in plaats van een stad die na het Olympische feest wordt teruggegeven aan de auto. Voor hen was er geen sympathie, alleen een 'loden ballon', geproduceerd door het autoverkeer.

De belangrijkste les die uiteindelijk van de Olympische Spelen in Sydney geleerd kan worden is hoe zowel een conservatieve federale overheid als een centrum-linkse regionale overheid het evenement gebruikt heeft om het volk ervan te overtuigen hun burgerrechten op te geven, niet alleen voor de drie olympische weken, maar voor altijd. Natuurlijk werd de bevolking overgehaald door een overdaad aan sportverslaggeving van zowel commerciële als nationale media. De beelden die zij verstuurden waren op z'n minst manipulatief, simpel en alleen door het feit dat ze live waren: de vreugde, wanhoop, schoonheid en tranen van een paar atleten die wedijveren voor miljoenensponsoring.

Wat ook geleerd kan worden van de Spelen is hoe moeilijk het voor de burgers wordt om hun belangen, als die belangen tegengesteld zijn aan die van een wereldwijd circus als de Olympische Spelen, na te streven. Natuurlijk is dit grootschalige evenement niet alleen eigendom van het IOC, maar inmiddels ook van de grote aannemersbedrijven die de stadons bouwen, de mediatycoons die ervoor zorgen dat we aan de buis gekluisterd zitten en de grote sponsors die elke vier jaar weer nieuwe internationale marketingiconen uitkiezen. En dat terwijl de bevolking van de gaststad de kosten op zich neemt.

De vraag is of Sydney niet beter af zou zijn geweest als het geld niet was gestoken in nieuwe (en nu onderbezette) sportfaciliteiten, maar in het scheppen van banen in de gezondheidszorg, het onderwijs en de publieke dienstverle-

ning. De kosten van de Olympische Spelen kunnen echter niet alleen gemeten worden in niet gerealiseerde ziekenhuisbedden of in niet gecreëerde plaatsen voor leerlingen of in termen van het ongemak van de stad als bouwput. Evenzeer moet beseft worden dat Sydney een 'burgerrechtenkater' heeft die niet weg zal gaan.

John Grech is promovendus in de filmwetenschappen aan de universiteit van Sydney.

Literatuurselectie

- ABC On-Line Editorial (2001) *Industry survey reveals GST continues to plague business*. Australian Broadcasting Corporation, Sun, 25 March 2001, <http://www.abc.net.au/news/newslink/nat/newsnat25mar2001-38.htm>
- Heller, A. (1995) *Where are we at home*. Thesis Eleven, 1995, no. 41.
- Light, A. (1997) Wim Wenders and the everyday, aesthetics of technology and space. *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, vol 55, no 2, Spring 1997.
- McLoughlin, T. (2000) *A retrospective of the Sydney Olympics*. Friends of the Earth, Sydney, and the Sydney Independent Media Centre, Sun Oct 1 2000, <http://www.sydney.indymedia.org/>
- Moore, M. & I. Verrender (2001) *Empty Olympic stadium out of cash, too*. Sydney Morning Herald, (on-line edition), Thursday, Mar 16th 2001, <http://www.smh.com.au/>
- Robins, K. (1994) The politics of silence: the meaning of community and the uses of media in the new Europe. *New Formations* (Squires, J., ed.), no 21, Winter 1994, Lawrence & Wishart.
- Rybczynski, W. (1986) *Home, a short history of an idea*. Penguin 1986.

Vertaling uit het Engels: Jenny Pannenbecker. Het origineel is beschikbaar op www.knag.nl/AGORA